

فرید / لاکان فانتازیای و ناکردنی دوو باوک ... عه بدولمو ته ییب عه بدو

“مرځ ده ب له ژیا ندا ب مانای بوونی خ ی بگه ت” ...

ره نگه ئه و ناو نیشانه ی سهره وه له رووه ئاشکرا که یدا فرید و لاکان وهك دوو باوکی دهر وونشیکاری و نه بکات، به ام چاوت ب یی نی ئه و نویسه له و دا نییه، له دوولایه نی باوک به واته فرید یییه که و له فانتازیای و ناکردنی (باوک، منی با، فالوس) وهك (دال) به واته لاکا نییه که ی خ ی هه ده گر ته وه ... به و مانایه ش چه مکی فانتازیا وهك ت که هیهك له ره گهزه کانی ئاگامه ندی و نا ئاگامه ندی ده بینین، که ده که و ته ن وان دوو جه مسهری واقع و خیا! (له سده ن زده نا ئاگامه ندی - Unconscious - به ش ته وه په یوه ست ده کرا، واته ئه و که سه ی که ناتوان له ر ځای عه ق ه وه بیر بکاته وه. فرید ده ت له سیستمی نا ئاگامه ندی نه ره تکر د نه وه بوونی هیه، نه پله کانی یه قین بوونی هیه. به و مانایه ش نا ئاگامه ندی مندا ییه و هه میسه له گه ماندا ییه، به ام به ب وای لاکان نا ئاگامه ندی شو نه وار کی ئا ز و پ له ژاوه ژاو نییه، به کو یه ک که له ه کاره کانی په یوه ندیمان به یه کتره وه، به پی ئه و ب چوونه نا ئاگامه ندی له دهره وه ی ئ مه دایه، نهك دهر وونمان) له گه فانتازیا فری ئه وه ده بین که چ ن ئاره زوو ئه زموون بکه یین، به ام ده ب بزانی ن ئاره زوو یان (حه ز) به وردی بابه تی نییه، به کو حه زکردن له شت که، شت که ونبووه یان (له ده ستچووه - مندا به ئه زموون کی تراژیدی ونکردن د زینه وه دا ده وات، ئه و ساته ی که دایکی له پش چاوی ونده ب ت و ده وات، له گه ئه و ساته ی که دهرده که و ت و ده گه ته وه - کورترین چی ک که بکر بیر ل بکر ته وه: شت ک ون ده ب و دواتر ده د زر ته وه - چیرک: بریتییه له سهرچاوه ی د دان ه وه ... شته ونبووه کان ه کار ی ده اوک ی ئ مه ن و ره مز ن ب ه ند شتی له ده ستچووی نا ئاگامه ندی و به پی تی ری لاکان ئه و ونبووه جه سته ی دایکه، که چیر کی ژیا نی ئ مه به ره و پ شه وه ده بات و ناچارمان ده کات به ش وه یه کی مه جازی و ب ک تایی به دوا ی ج نشین ک ب ئه و به ه شته ونبووه بگه یین. د زینه وه شت که چ ژ به خش. ر یشتن ته نها له گه ها تندا مانای ده ب ت ...)

(1)

چه مکی (ئاره زوو-الرغبه) لای دهر وونشیکاران مه یلی هه مه کیانهی مندا نه که که مه گا قه ده غه ده کات، به مج رهش ئاره زوو ده چه پ نر... ئاره زوو ت نه کراوه کانمان یان چه پ نراوه کانمان ده خه ینه نا ه شمه ندیه وه به یه ئاگامان له و واقیعه نییه، که تیدا ده ژین. لاکان له دووباره دابه شکردنی فریدی به دهر وونی مر ق و که سایه تی مر ق، له (ره مزی و خه یایی و ریایی) ده دو ت، واته ئه وه ی فرید له رووی دهر وونیه وه به (پش ئاگامه ندی) یان له رووی که س تییه وه به (سوپر ئیگ) ناوی ده بات، لای لاکان ره مزیه و سیستم و یاسای ره مزی هه یه، به ره مزکردن پش خه یایی ده که و ت، له میانی ئه نتر پ ل زیادا سیستمی ر شنبیری ده که یه ن ت... (ئاگامه ندی) یان (ئیگ) ی فریدی، به خه یایی ناو ده بر ت (یه که مجار که مندا خ ی له ئا و نه دا ده بین، و خه یایی ده کات که ئه وه جه سته ی باوکی نییه، که واته ئایا ده ب خودی خ ی ب ت) شو نی خه یایی کردن و گ ان و گ ی ن... ده گر ته وه. (نا ئاگامه ندی) فریدی یان (ئید)، لای لاکان هیچ شو ن کی نییه، ته نها له قوایی مانادا نه ب ت، دهر نا که و ت، واته شو نی ب شو نانه، یان ه یه که ب بونیادی بزر، ئه وه یه که لاکان ناوی (ریایی) ل ناوه و پش ره مزی ده که و ت...

(2)

ژاک لاکان ناوی (باوک) وهک تاک کی واقعی نابین، ناوی باوک دال که که دووانه ی (دایک/ مندا) ل کجیا ده کاته وه، مندا ئاشنای (له ده ستدان) ده کات... به مانا فریدییه که یشی مندا تووشی گر ی ئدیب ده کات (گر ی ئدیب- لای فرید په یوه ندی سیانه ی خ زانی - باوک و دایک و مندا ه، واته ر کو پ ککردنی پا نه ره س کس ییه کان و چاود ریکردنی مندا له لایهن باوکه وه)... به و مانایه ش کاری باوک ده ب ته ه ی دروستبوونی منی باا، یان فالوسی له ده ستچوو (فالوس دال کی به تا ه، دالی له ده ستدانه)، که واته له دهر ئه نجامی به دهر وونیکردنی باوک، منی باا دروست ده ب ت، به ب چوونی فرید ناوی باوک به قه ده غه کردنی س کس له که مه حره مه کانه وه ده لک! به ام به ب چوونی لاکان گر ی ئدیب ههر ته نها له س ره ه ندی بنه ه تی (فریدی) پکنه ها تووه، به کو ره ه ندی چواره می هه یه، ئه ویش ره ه ندی ره مزیه که ر گا ب ه موو تاک ک خ ش ده کات، بارود خ کی ئا و گ ئام ز و سنوردار له سهر ئاستی قسه کردن ب خ ی بساز ن... لای لاکان باوک سیستمی ره مزی و پرسه ی ده لالت "فالوس" یه و له ژر کاریگه ری میتاف ری باوک و سه پاندنی یاسا کانی باوکدایه. مندا که س کی دوو پارچه یه له ن وان دوو ژیا ندا ئاگامه ندی و

نا ئاگامه ندى، خود و حەزە چە پەنراوہەکان.. مندا ۱ لەبەر باوکی (لەبەر سیستمی رەمزی) نا ب ۱ تە خاوەن، ب ۱ یە لە دال ۱ کەوہ ب ۱ دال ۱ کی دیکە ھەنگاو دەن ۱، ھەر دال ۱ ک گە یە نەری دال ۱ کی دیکە یە، ئەو دالەش در ۱ ژبوونەوہی دال ۱ کی دیکە یە.

(3)

تیری ئیلگلت ۱ ن دە پرس ۱ ئایا بە خو ۱ نندنەوہی مالارم ۱ دە کر ۱ دەو ۱ تە تی بورژوازی لە ناو ب ۱ ر ۱ ت؟ ب ۱ روونکردنەوہی ئەو رستە یە گوتە یە کی ج ۱ لیا کریستیفا دە ۱ نمەوہ کە دە ۱ ت: نا ئاگامە ندى شو ۱ نى ئەو پا ۱ نەرانیە یە کە رووبە ۱ ووی ش ۱ وە (رەمزىيەکانى باوکایە تی، یان دەسە ۱ اتى باوکایە تی) دە بنەوہ. بە ۱ ام نا ب ۱ ئەو ەشمان لە بیر بچ ۱ ت، کە نا ئاگامە ندى ھەمیشە وە ک رووبەر ۱ کی ب ۱ ش، ھەموو رەمزەکان ت ۱ یدا سەربەخ ۱ یی خ ۱ یان بە دەست دە ۱ نن، ئەو گوتە یە دەمانخاتە سەر ب ۱ چوونەکە ی لاکان: چ ۱ ن ھ ۱ کارەکانى پە یوہ ندىمان بە یە کترەوہ، بە نا ئاگامە ندىوہ دە بەست ۱ تەوہ... لە بیرمان نەچ ۱ بە ش ۱ کی گەورە ی ئیبداعی ئەدەبى نا ئاگایى دە ینوس ۱ تەوہ.

ھە ۱ بە تە دەروونشیکارى دە یسەلم ۱ ن کە دەسە ۱ اتى باوکایە تی ئایدی ۱ ل ۱ ژیا یە کی دژە کارە... وە ک دەزانی روانینی دژە کار ئەوہی حەزى ۱ نە کات نا یب ۱ ن و بە دیوہکە ی دیکەش خ ۱ ی لە بارە ی ئەو شتە ی حەشارى داوہ فریو دەدات! ھ ۱ ز لە دەست ئەودایە، ب ۱ یە پ ۱ یوایە دەتوان ۱ خ ۱ ی بەو گومانەوہ فریو بدات، کە ئەو شتە نا یب ۱ ن! دەش ۱ ئەو پ ۱ سە یە بە گەوج ۱ تی واقعخواز ناو بەرین، ب ۱ گومان دەسە ۱ اتى باوکایە تی ئەو دژەکارە ی خ ۱ ی لە پانتایى نا ئاگامە ندى پ ۱ سىسە دەکات، بەو مانایەش نا ئاگامە ندى ب ۱ دەسە ۱ اتى باوکایە تی شو ۱ نى فریودان و شاردنەوہ یە! ھەر لە بارە ی ئایدی ۱ ل ۱ ژیاوہ ئا ۱ ت ۱ س ۱ ر دە ۱ ت پ ۱ شتر مارکسییەکان ئایدی ۱ ل ۱ ژیا یان بە "ئاگایى در ۱ یین" "پە یوہ ندى چىنا یە تی" دەزانی، بە ۱ ام ئایدی ۱ ل ۱ ژیا ھىچ پە یوہ ندىیە کی بە ک ۱ شەکانى ئاگایەوہ نییە، دواچار بە ب ۱ وای ئا ۱ ت ۱ س ۱ ر ئایدی ۱ ل ۱ ژیا نا ئاگایە، ئەو ب ۱ چوونە ی ئا ۱ ت ۱ س ۱ ر بەلای لاکاندا دەچ ۱، بەو مانایەش ئایدی ۱ ل ۱ ژیا دەرخەرەوہ ی پە یوہ ندى خەیا ۱ سو ب ۱ کتەکانە.

کەواتە چیر ۱ کی سیستم ۱ کی دەسە ۱ اتخواز و ت ۱ تالیستی وابەستە ی پە یوہ ندى نا ئاگامە ندى و پشتگیری نا ئاگامە ندى گشتى دەکات... دەمەو ۱ ب ۱ م دەسە ۱ ات شت ۱ ک لە عەوام دەشار ۱ تەوہ، عەوامیش شت ۱ ک بە دەسە ۱ اتى ج ۱ گیرەوہ دە بەست ۱ تەوہ، ئەوہی دەسە ۱ ات دەشار ۱ تەوہ حەقیقەتە، ئەوہی عەوام لە پ ۱ ناو مانەوہ ی دەسە ۱ اتى ج ۱ گیر پەنای

دهدا خهونی خـشبهختیه، دهسهـات به بیرکردنهوه له فریودان و عهوام به بیرکردنهوه له خـشبهختی دهگه نه گهوجـتی واقعیخواز، که نه رهتکردنهوهی ستهمکاری بوونی ههـبت، نه پلهکانی بـوا به خـبوون بوونی ههـبت... ئەگەر نا ئەو سیستمانه زـر به خـرایی له ناودهچن.

وهك گوتمان په یوه ندى دهسهـاتی تـتالیستی به عهوامهوه له رـگای وـژاندنی نا ئاگامه ندییه وهیه! بهـام پرسیار ئەوهیه بـچی خهـکی به ئاگامه ندییه وه پشگیری ئەو جـره سیستمانه دهکهن؟ لـره دا (دوو باوک) دوو لایه نی باوک، دـته ناو بابه ته که وه. باوکی یه کهم، باوکی گرـی ئـدیب که خـی له په یوه ندى دوولایه نهی زارـك/ دایك ههـده قورتـنـ و ئەو په یوه ندییه لـکه هـده وهـشـنـته وه، ئەو باوکه ی که یاساکان ده گوازـته وه- دیماگـجیه ت به خـشبهختی ناوزه د دهکات- (یاسای قه دهغه کردنی سـکس له گهـ مه حرهم) ئاره زووی زارـك بـ دایك به سهر پـچیکردن له یاسا ده زانـت. باوکی دووهم، باوکـکه خـی ناخاته سنوری هیچ یاسایه که وه، نموونه ی هـزی ره هایه، باوکـکه که به ده رکردنی کوـهکان و نه یارهکانی دهست به سهر هه موو ژنان و میراتی خـه که یدا ده گرـت، باوکـکه هیچ کات پابه ندى یاسا نییه. هه ردوو جـری باوکهکان له روانگهی دهروونشیکاری له چوارچـوهی منی باـادا کار دهکهن.

هـز له دهست ئەودایه، بـگومان فریودانیش هـزی دهو، که واته دهسهـاتخوازی هـزی خـی له شتـك به دهست دههـن، که بـ خـیشی ههـی له ناوبردنی ده دات، دهسهـاتی باوکایه تی وهك چـن هـزی له دهستدایه، به رووه که ی دیکه ش هـزی له دهست ده رده چـ! دهسهـاتی باوکایه تی چه نده دهسهـاتخواز بـت، مه ترسی ههـهـشی دژ به ئەو زـتر ده بـت، که واته دهسهـاتخوازی بریتییه له پـکهاته ی فانتازی تایبته، که رـگا بـ بابه تی دژ به یه کبوونه وهی خـش دهکات!

(4)

هاملـت تراژیدیای ئاره زووه، تراژیدیای پیاوـکه که رـگای ئاره زووی ونکردووه... به بـچوونی لاکان، هاملـت توانای پرسه گـانی نییه، چونکه دایکی له ناکاو هه قـزینی له گهـ مامیدا پـکده هـنـت. بهو مانایه ش دایك (- object) هه شته ی که مندا ئاره زووی دهکات) یان بابه ته له دهستچووه که ی به بابه تـکی دیکه گـیوه ته وه، پـش ئەوهی هاملـت بتوانـت ئاره زووی خـی رابگرـت و سهرنجی که سی دیکه بدات. هاملـت له بهر ئەوه ناتوانـ پرسه دابنـت، چونکه ده بـته هـکاری جولاندنی ئاره زووی دایك. فرـید دهـت لهو حاـته دا پرسه گـان ده گـت بـ مالینکـلیا (melancholia) یان ره شبینی... فرـید جیاوازی

گرنگ له نوان پرسه گڼان و ره شبینی داده نټ، پرسه گڼان شت کی هیچ و به تا ه، به ام له مالینک لیا دا (من- Ego) ټو د څه به تا هی هه یه .

(5)

به هاتنه ناوه وی ناوی باوک زارک له جیهانه زار کییه به رفروانه کی فڼ ډډه در ټه ناو جیهانی سیمبولی، گر کی ټ ډی بی ش یه ک که له تایه تمه ندییه دیاره کانی ټو ټ په ینه ی زارک که له ئاستی خیا ییوه ده چ ټه ناو ئاستی سیمبولی-ل76. ټو رستانه ی وهر گڼ کی کوردی (غریبه حوسن) له کت بی (ژاک لاکان، نویسی ش ه مەر، ده زگای ر سا، له 2017 چاپی کردووه) به ش ک له هستی متمانه یی به خو نهر ده به خش ت و به گگی حا یبوون ده جول ټ، به ام ده ش ټو ټ گیشتنه له سهرچاوه کی جیا بکه ینه وه، یان ک کی کت به به نرخه کی لاکاناس (ش ه مەر) به به گگی ساکارانه وه په یوه ست نه که ین، چونکه ب گه ا نه وه ی سهرچاوه ی حا یبوون خو نهر پ ویستی به خو نندنه وه کی کت به که یه، دواچار ټو ټ گیشتنه ب خو نهر و ئاستی خو نندنه وه و ئاس کی چاوه وانی خو نهر و پانتایی که مخو ټنی ر شنبیری کوردی ده گه ټ ته وه، (وه ک هه ندر ټ له پ ش کی ټو کت به قسه ی له وه ژاریه کردووه) به ام ټو وه ی منی خو نهر له و چن د ډ ره ئماژهی ب ده کم، هر ته نها ده ستخ شیکردن له وهر گڼ کی کوردی نییه، به کو له لایه کی دیکه ش فره به کار ه ټ نانی چه مکی (س بژه و ټ بژه- به کار ه ټ نانی وشه ی حز له بری رغبه ی عره بی که له زمانی کوردی به زری وشه ی ئاره زووی ب به کار ده ه نر ټ، به کار ه ټ نانی زاراوه ی - کمون- وه ک چ ټ له زمانی عره بییه وه هاتووه، به کار ه ټ نانی دهسته واژه ی ه ډمه ی دهروونی، که له کوردی زه بری دهروونی ب به کار هاتووه، په رتووک له بری کت ب هتد) هه موو ټو زاراوه و چه مکانه ټه گهر چی به دحا یبوون ناسه پ ټ، به ام ه ټ نانه وه ی ه کار کی شیاوی ده و ټ، وه ک چ ټ ن ئاگایی و چاوپ ډا خسانه وه یشی پ ویسته .